

Evaluering av Handlingsplan for allmennlegetjenesten 2020-2024

ALIS konferansen 2022

Kine Pedersen

Agenda

- Om evaluering av handlingsplan for allmennlegetjenesten og første statusrapport
- Status for tiltakene i handlingsplanen
- Etablering av ALIS-kontorene
- Medisinstudenters ønske om å bli ALIS

Evalueringsteam

Kjerneteam

oslo **economics**

Erik M. Scæther (PhD),
Partner OE

Kine Pedersen (PhD),
Manager OE

Johannes Tyrhjel (MSc),
Senior Economist OE

Susanne G. Værnø (MSc),
Analyst OE

UiO **Institutt for helse og samfunn**
Det medisinske fakultet

Tor Iversen (PhD),
Professor UiO

Geir Godager (PhD),
Førsteam. UiO

Jon Holte (PhD),
Postdoktor UiO

Fagekspert

Birgit Abelsen (PhD),
Forskningsleder
NSDM

Ivar S. Kristiansen (MD,
PhD), Ass. partner OE,
Prof. em. UiO

Andreas Pahle (MD)
Fastlege Bolteløkka
legesenter

Liv Augestad (MD, PhD)
Fastlege Marienlyst legesenter
Forsker ved UiO

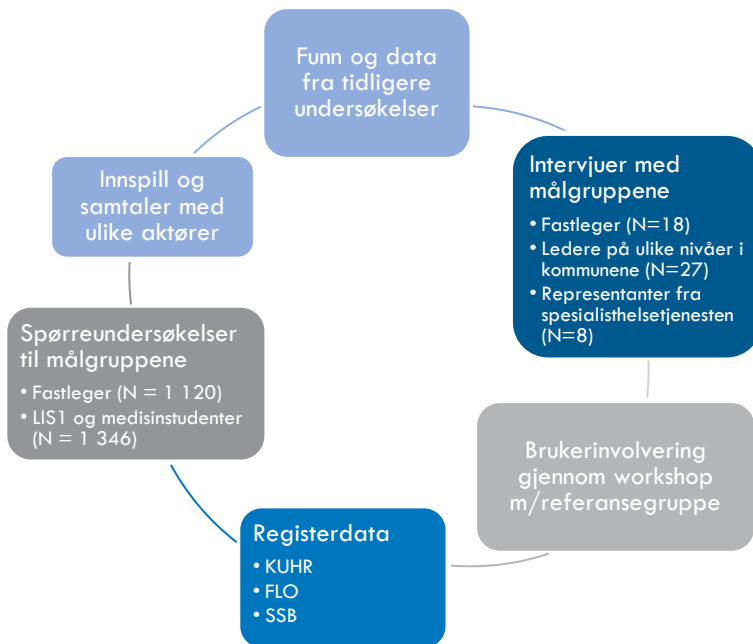
UiT / THE ARCTIC UNIVERSITY
OF NORWAY

UiO **Institutt for helse og samfunn**
Det medisinske fakultet

Evaluering av Handlingsplan for allmennlegetjenesten 2020-2024

- Gjennomføres av Oslo Economics og Universitetet i Oslo, i samarbeid med fageksperter, for Helsedirektoratet
- Formålet er å undersøke i hvilken grad målene i handlingsplanen nås og hvilke effekter tiltakene gir, samt hvordan Helsedirektoratet følger opp handlingsplanen
- Et bredt informasjonsgrunnlag (figur) med ulike målgrupper og temaer i de ulike årene
- Dokumenteres i årlige rapporter i perioden 2022-2025

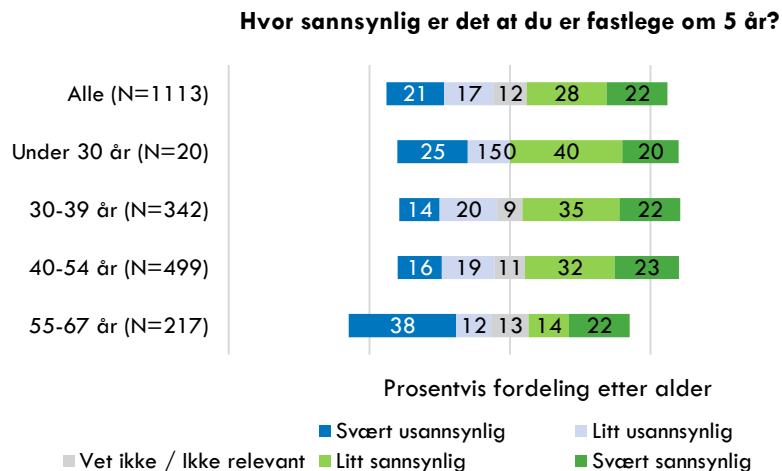
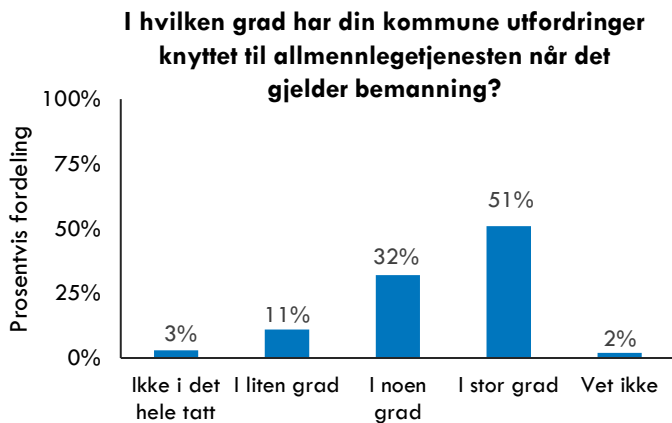

Ni tiltak er iverksatt (dels pågående), mens syv er pågående og ett er satt på vent

Tiltak	Status
Tiltak 1: Endret og styrket basisfinansiering	Iverksatt
Tiltak 2: Gjennomgang av takstsystemet	Pågående
Tiltak 3: Øke antall ALIS-avtaler i kommuner med rekrutteringsutfordringer	Iverksatt
Tiltak 4: Styrke ALIS-kontorene	Iverksatt
Tiltak 5: Tilrettelegge for en bedre arbeidsdeling og samhandling med spesialisthelsetjenesten	Pågående
Tiltak 6: Avlaste fastlegene for oppgaver	Pågående
Tiltak 7: Skaffe økt innsikt om legevaksarbeid og prøve ut nye måter å organisere legevakt på	Iverksatt
Tiltak 8: Styrke SOP og Fond for kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet i 2020	Iverksatt
Tiltak 9: Tilrettelegge for et hensiktsmessig antall LIS1 -stillinger	Iverksatt
Tiltak 10: Bedre kvaliteten på legetjenester til brukere med omfattende behov	Pågående
Tiltak 11: Innføre introduksjonsavtaler	Iverksatt
Tiltak 12: Bedre kvaliteten på allmennlegetjenesten og det systematiske arbeidet med kvalitet og pasientsikkerhet	Pågående
Tiltak 13: Skape en mer teambasert fastlegeordning	Pågående
Tiltak 14: Utrede gruppeavtaler for fastlegekontor	Ikke igangsatt
Tiltak 15: Legge til rette for bruk av nye arbeidsverktøy	Pågående
Tiltak 16: Øke bruken av e-konsultasjoner	Iverksatt
Tiltak 17: Gi flere leger mulighet for lederutdanning	Iverksatt

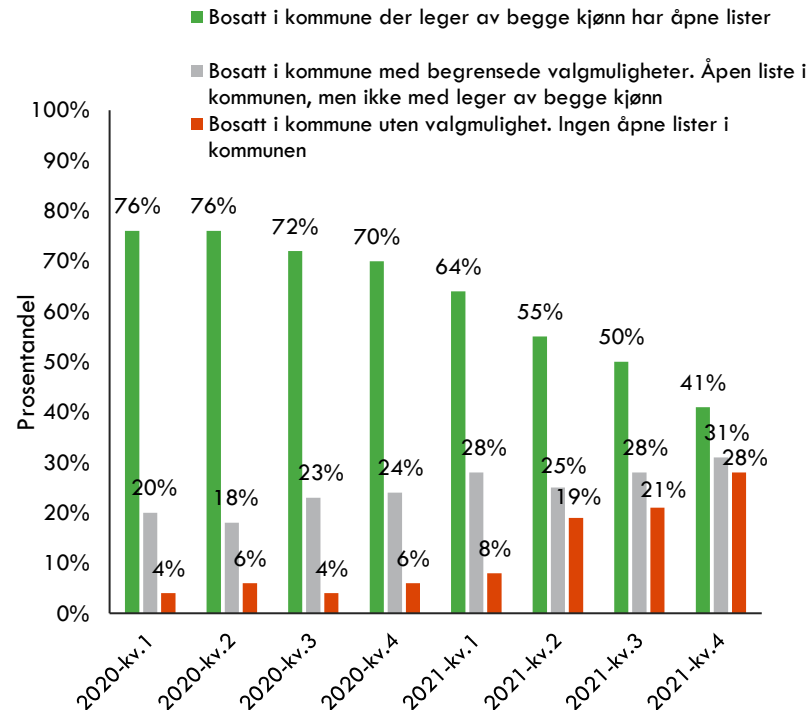
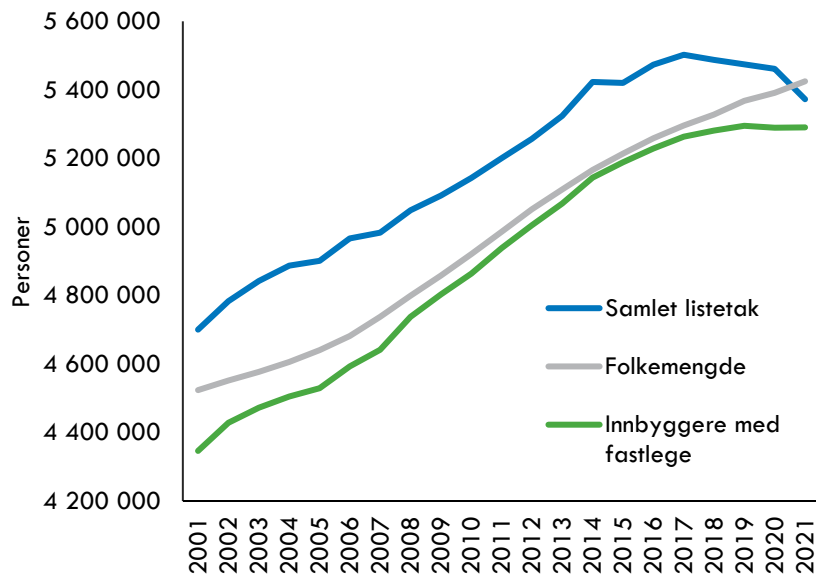
Betydelige utfordringer med å rekruttere og beholde fastleger

- Rekrutteringsutfordringene bekreftes i både spørreundersøkelse blant fastleger og medisinstudenter/LIS1, samt i intervjuer med fastleger, kommuneoverleger og kommuneadministrasjonen
- 83 prosent av fastlegene svarte at kommunen i noen eller stor grad har utfordringer knyttet til bemanning
- Om lag 1 av 5 fastleger svarte at det er svært usannsynlig at de er fastlege om 5 år (andelen var 15 prosent for fastleger yngre enn 55 år)

Redusert kapasitet og redusert valgmulighet for innbyggerne

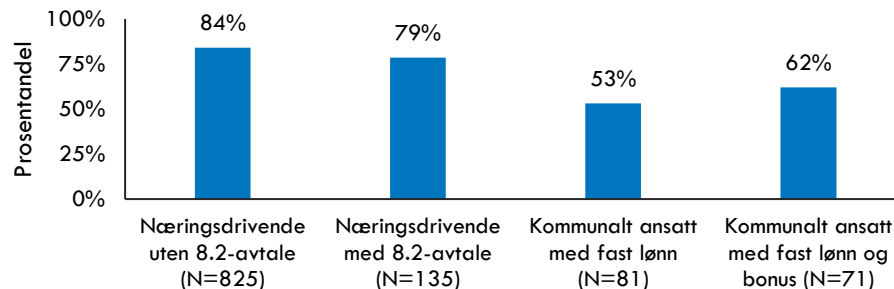
Ved utgangen av 2021 var det totalt 138 000 innbyggere på fastlegelister uten tilknyttet lege (og flere har blitt uten fast lege i 2022)

Antall konsultasjoner har økt, og fastlegene opplever økende arbeidsbelastning

- 17,675 millioner allmennt medisinske konsultasjoner i løpet av 2021, en økning på i underkant av 1 million fra året før
  - stor økning i e-konsultasjoner
  - trolig påvirket av pandemien
- 80 prosent opplever for stor arbeidsbelastning
  - 51 prosent av fastlegene opplever at den samlede arbeidsbelastningen har økt betydelig det siste året
  - 39 prosent opplever at den har økt noe
- 59 prosent oppgir betydelig økning knyttet til pasientrelatert administrativt arbeid

Andel fastleger som svarte «jeg har for stor arbeidsbelastning»

«De siste årene spesielt har mengden arbeidsoppgaver utenom konsultasjoner økt dramatisk. Innkommende epikriser, erklæringer til NAV, administrative oppgaver på kontoret. Pasientene kommer med stadig større krav/bestillinger.»

«Arbeidsoppgaver som tar tid og som er helt meningsløse, som attester for fravær videregående, attester på fortsatt parkeringsbevis og en rekke ting som egentlig ikke har noe med yrket å gjøre virker veldig demotiverende»

Sitater fra to fastleger, oppgitt i spørreundersøkelse

Spesialistutdanningen i allmenmedisin er styrket

Antall tilsatte i LIS1-stillinger har økt fra 924 i 2019 til 1 081 i 2021

- Gitt planlagte, nye stillinger med oppstart høsten 2022 og våren 2023 vil Helsedirektoratet nå sitt eget mål om 1 150 LIS1-stillinger per år

Antall tilskudd til ALIS-avtaler økt betydelig

Ny nasjonal tilskuddsordning for ALIS-avtaler og veiledning av ALIS fra 2022

- Erstatte de tidligere tilskuddsordningene og skal bidra til å dekke kommunenes merkostnader ved inngåelse av ALIS-avtaler

Tiltak 4 i handlingsplanen innebærer å styrke ALIS-kontorene

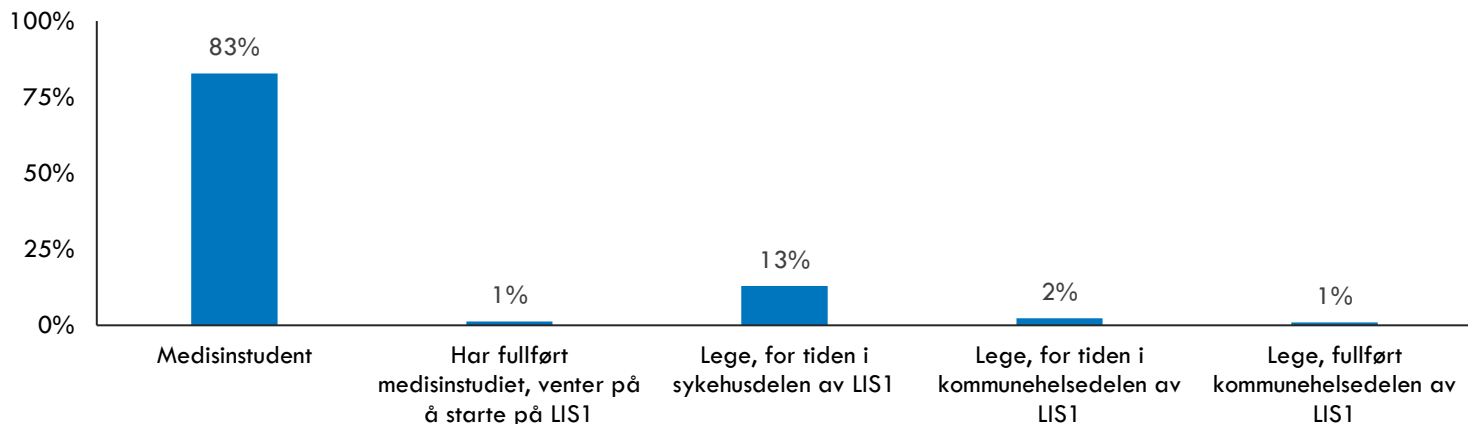
- Bevilgede midler til ALIS-kontorene har økt fra 10 mill. kr. (2020) til 40 mill. kr. (2022)

Etablering av ALIS-kontorene

- I 2020 ble det opprettet fem regionale ALIS-kontor, i Bodø, Trondheim, Bergen, Kristiansand og Hamar, og i 2022 ble det opprettet ALIS-kontor i Oslo
- Ifølge kontorene har det tatt tid å etablere seg, og de er fortsatt er under utvikling
- En viktig del av arbeidet for ALIS-kontorene så langt har vært
  - å bistå, veilede og følge opp kommuner i deres søknad om å bli registrert som utdanningsenhet
  - kommunikasjon om tilbudet
- Henvendelser fra kommuner har dreid seg om innhold i eller maler for ALIS-avtaler, spørsmål knyttet til tilskuddsordningene for ALIS-avtaler, utforming av veilederavtaler og veiledning/rådgivning knyttet til spesialistutdanningen
- Utfordringer knyttet til prosjektbaserte stillinger, vertskommunemodellen og utvikling i mandat

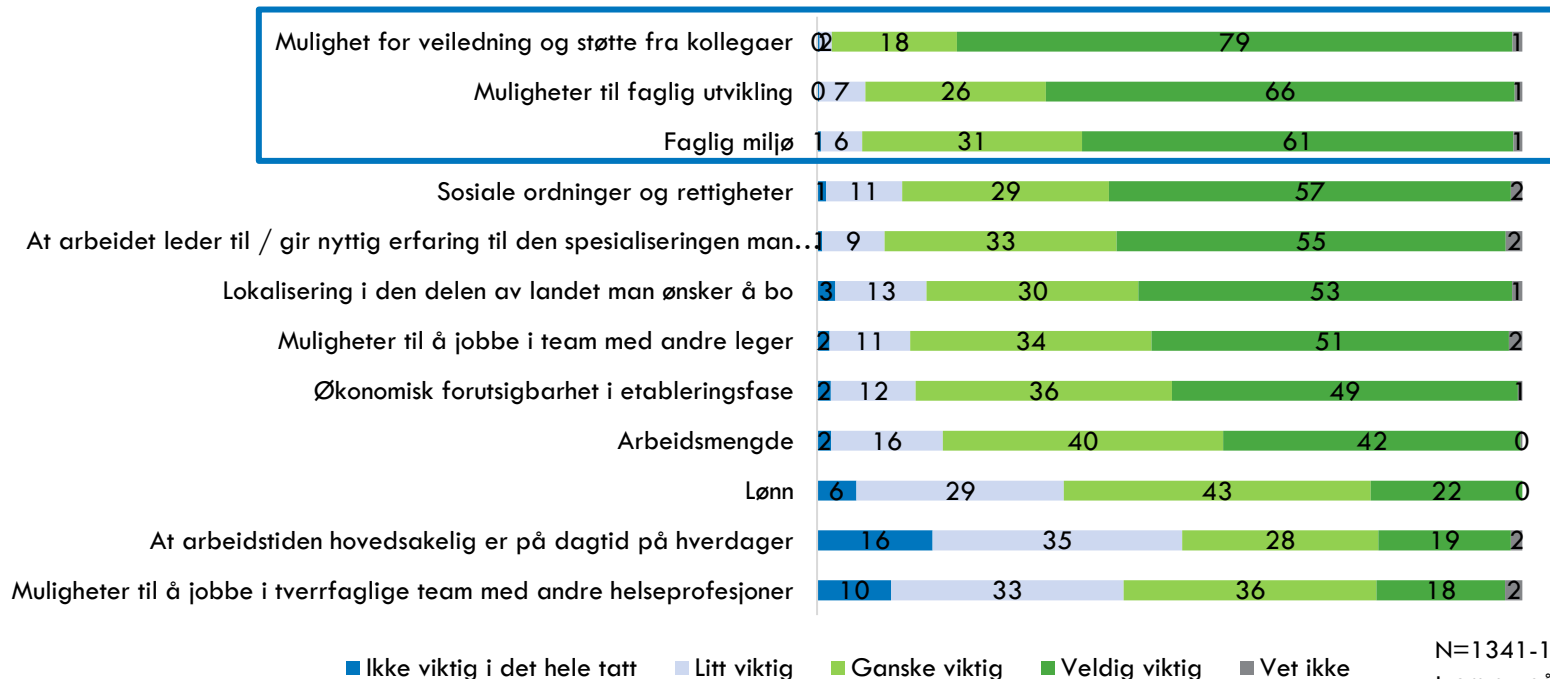
Spørreundersøkelse blant medisinstudenter og LIS1

- Gjennomført i mars 2022
  - Distribuert via Norsk medisinstudentforening, Yngre legers forening og ANSA
- Formålet var å få mer kunnskap om fastlegejobbens attraktivitet og preferanser for karrierevei
- Totalt samtykket 1 346 LIS1 og medisinstudenter til å delta i spørreundersøkelsen

Medisinstudenter og LIS1 er særlig opptatt av mulighet for veiledning og støtte fra kollegaer og mulighet for faglig utvikling

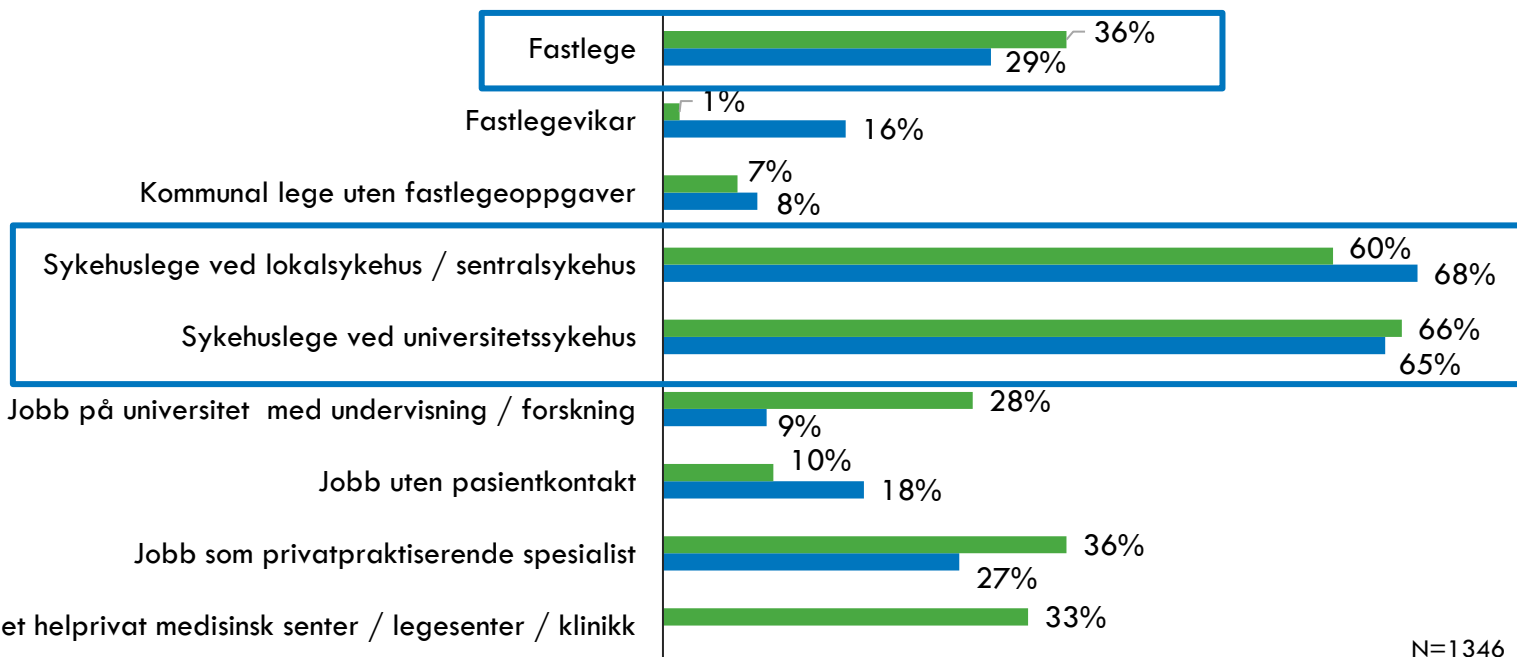
Hvor viktig er følgende forhold for hvilken jobb du ønsker deg rett etter fullført LIS1?

N=1341-1346 på tvers av påstandene.

Flertallet ønsker seg jobb som sykehuslege fremfor jobb som fastlege

- Hvilken jobb ønsker du at du har om 10-15 år?
- Hvilken jobb ønsker du deg rett etter fullført LIS1?

Vurdering av forhold ved jobb som fastlege og sykehuslege

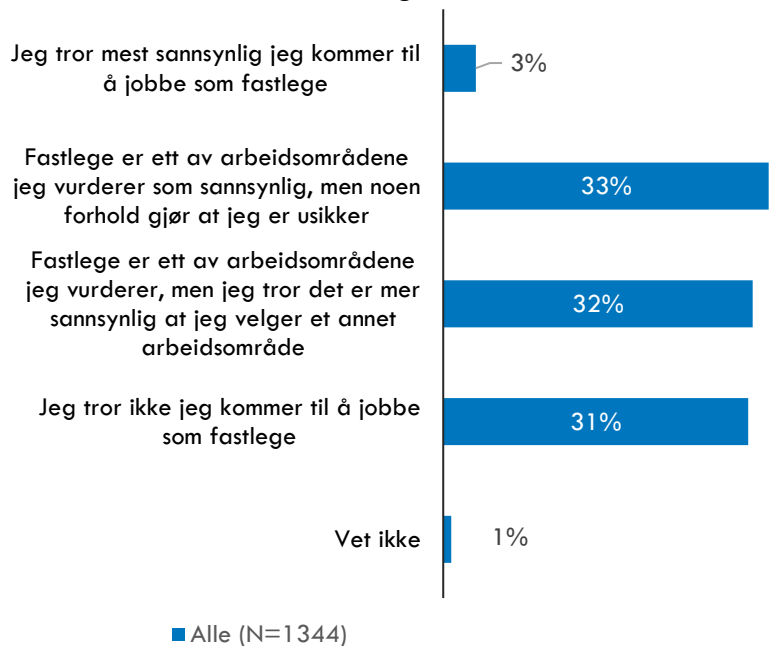
- Mer enn 48 prosent vurderer at det, **både for jobben som sykehuslege og jobben som fastlege**, ikke er passende arbeidsmengde, mulighet til å balansere jobb og fritid / familieliv eller godt samsvar mellom lønn og arbeidsmengde
- Medisinstudenter og LIS1 vurderer **i større grad at sykehusjobben enn fastlegejobben**
  - gir muligheter for faglig utvikling, sosialt miljø og gode sosiale ordninger og rettigheter
  - innebærer mindre administrativt arbeid
  - har høyere status, både blant andre leger og i samfunnet
- Medisinstudenter og LIS1 vurderer **i større grad at fastlegejobben enn sykehusjobben** gir mulighet til å få jobb der man ønsker å bo

«Det er viktig for meg at mine arbeidsoppgaver hovedsakelig innebærer at jeg bruker den kompetansen jeg har skaffet meg gjennom medisinstudiet og at jeg i mindre grad må bruke tid på administrative oppgaver, personalsaker og økonomi. Jeg studerer medisin fordi jeg vil jobbe mennesker og deres medisinske kasuser, ikke drive en bedrift».

Medisinstudent,
oppgitt i spørreundersøkelse

Tre prosent vil mest sannsynlig bli fastlege, og 65 prosent vurderer det

Hvordan vurderer du sannsynligheten for at du vil jobbe som fastlege i fremtiden?

Flesteparten (over 80 prosent) oppgir at følgende forhold vil gjøre fastlegejobben mer attraktiv:

- forbedrede sosiale ordninger og rettigheter
- bedre lønnsforhold
- lavere investering knyttet til å kjøpe praksis
- redusert arbeidsmengde

«Det nylige mediebilde om fastlegeordningen, samt samtaler med fastleger, er grunnen til at jeg ikke ønsker å bli fastlege»

Medisinstudent, oppgitt i spørreundersøkelse

«Vil egentlig gjerne bli fastlege i fremtiden, men jeg vil ikke måtte håndtere det med legevakt og ansvaret der, fulle pasientlister i tillegg til det rundt å være selvstendig næringsdrivende. Fastlege synes jeg virker fint, men jeg vil gjerne kunne ha et liv utenom jobb.»

Medisinstudent, oppgitt i spørreundersøkelse

Oppsummering og vurdering

- De samlede funnene i evalueringen tyder på at det fortsatt er betydelige rekrutteringsutfordringer og behov for å utvikle fastlegeordningen
- Vår vurdering er at tiltakene i handlingsplanen synes å være relevante, men at flere av tiltakene ikke er kraftfulle nok, ikke er iverksatt eller ikke har vært iverksatt lenge nok
- Den kontrafaktiske situasjonen uten tiltakene er ukjent og fravær av handlingsplanen kunne ha ført til ytterligere utfordringer
- Koronapandemien har trolig påvirket statistikk, arbeidsmengde og oppfatninger
- I det videre arbeidet med handlingsplanen og en bærekraftig og fremtidsrettet allmennlegetjeneste, er det behov for å tilrettelegge for bedre arbeidsvilkår for eksisterende fastleger, og få flere leger inn i fastlegeordningen

osloeconomics

UiO : Institutt for helse og samfunn
Det medisinske fakultet

Kontaktpersoner for evalueringen

Erik Magnus Sæther: ems@osloeconomics.no

Kine Pedersen: kpe@osloeconomics.no